

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

De sanctis Angelis Sermo

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

Sermo de sanctis

multipli vidit mattheu oculo sue misera-
tionis. Rogem? igit? nos bñm aplm vt
suis merit? & p̄cib? h nob apd deum impe-
trer q̄m? mie oculos nos respicere & illam
nob grām ifudere dignet q̄ ab oi seculari
vanitate fuocati/recto sp̄ tramite ad eū i/
cedam? /cū eo pennit regnari. Amen

De sanctis Angelis Sermo

Benedicite do-
minū oēs angeli et? .p̄. cū. *Di-*

rabile videri p̄t q̄ nos sic allo-
q̄mur angelos q̄i iuitates eos ad bñdicē-
dū dñm: nō q̄ mīme bñdicimus dñm. sp̄
vriq; bñdicūt angeli dñm. *Uñ Apoc. xij*
Oēs āgeli stabāt i circuitu throni. sequit.
cecidērūt in sp̄ctu throni facies suas &
adorauerūt deū dicētes amē. Bñdictio
Mariæ & sapia & gr̄actio: honor & vir-
tus & fortitudo deo n̄ro in secula seculorū
amē. Hec ibi. Quid ē q̄ angeli dicim?
bñdicite dñm oēs angeli et? mī q̄ desi-
deram? volūtate n̄ram sue volūtati? for-
mari in laudādo deū. Dicim? igit? Bñdi-
cite dñm rē. q. d. vriq; dignū & iustū ē vt
dñm sp̄ bñdicat; qd̄ r̄ p̄culdubio facit;
et nos vobiscū dñm bñdicere atq; laudā-
re cupim?. Nūc aut̄ hēm? deuz laudare in
vob Nam p̄fero q̄ angelos sc̄os laudar:
ip̄m deū p̄ncipalr laudar: qm̄ ip̄i sunt opa
dñi. Aug? .j. .p̄. f. Si tibi placet artificis
opa ex his lauda/ & i artificē retor: q̄ actio
nē. A nob itaq; laudādi s̄ angeli & eoz. fe-
stiuata? solēnter a nob celebranda cū tri-
plici p̄cipua conditione.

Primo reuerēter cū debita hūilitate.
Secdo gaudēter cū sp̄iali cōsolatione.
Tertio seruēter cū sc̄i d̄siderij affectōe.

Primo reuerēter cū debita hūilia-
tione *Apoc. vl. d̄r bñs Joānes.*
Postq̄ audissem & vidiissem: ceci-
di vt adorare aū pedes angeli qui h̄ mihi
ōndebat. Debem? aut̄ sp̄ealē h̄re reueren-
tā ad angelos sc̄os marie p̄pter tria.

Primo p̄ angelice d̄ditōis nobilitatē
Secdo p̄pter sui officij dignitatem.
Tertio p̄pter eoz copiosam nūerositatē

Primo propter angelice

cōditōis nobilitatē. Sūt em̄ angeli crea-
ture pure sp̄iales ad imagines dei d̄ditē.
Angel? q̄ppe fm̄ Dām. est substantia intel-
lectualis: p̄ mobil: a bitrio liber: a corpo-
rea: dō misrās. imo: a talitate suscipiēs fm̄
gr̄az/ nō naturā. Est aut̄ aduēctū q̄ an-
geli tripl̄r cōpari p̄nt ad nos: in cōuenien-
tia: p̄cellētia: & deficiētia. **P**rimo in cōueni-
entiā triplici. Prima est p̄ueniētia origi-
nōis. qz vñū hēm? cū ip̄ creatorē & p̄ter
deū: ad eū? imaginē & nos & angeli sum?
Gen. j. Fecit de? hoīem ad imaginē & simi-
tudinē suā. Et de angelo d̄r Be. in q̄daz
homel. q̄ angel? d̄r si cūlū similitudis. q̄ in
eo similitudo vine imā gis iūinat exp̄lla.
Secda ē p̄ueniētia abarōis. qz dñs ietus
q̄ est ab? angelo? est etiā ab n̄r in sacro.
Sap. xij. Angeloz esca nutriuisti p̄lum-
tū. Ps. Panē angeloz māducauit h̄.
Tertia est p̄ueniētia bñficatōis. qz angeli
li bñficant in p̄replatiōe deitatz: & nos et
sic bñficadi sum?. Bar. xvij. Angeli eoz
rū sp̄ vidēt facie p̄ris. Et .j. Loz. iij. U-
dem? nūc p̄speculū & i enigmatē: tūc aut̄
facie ad fa. et Bar. xvij. Erūt sic āgeli d̄i
in celo. Secdo cōpari ad nos i cōcellētia
triplici. Prima ē excellētia naturā? q̄ritatz:
qz sūt pure sp̄iales. h̄o p̄o corp̄alis ē & d̄ li
mo terre: vt h̄ Be. ij. Secda ē excellētia
stualis puritatē. Sp̄ em̄ purissimū fuerūt
ab oi p̄cī macula: nō sic hoīes. Eccl̄s. viij.
Nō ē h̄o in terra q̄ faciat bonū & nō peccet
Tertia ē excellētia sp̄ial facultatz. Facit?
em̄ deo misrāt. Un? eḡdēz h̄o pl? laborat
vna die seruīdo deo q̄ oēs angeli ab in-
itio m̄di. qz sic d̄r Sap. ix. Loz? qd̄ corū
p̄f agguat aiām. Tertio cōpari angel
li ad nos in deficiētia triplici. Prima ē rōne
hypostatice vniōis. qz vt d̄r heb. ij. An?
q̄ angelos app̄hēdit: sed semē abt̄ae. Un?
& in seprur? nō inuenit q̄ ch̄s sic noīauē
rit angelos fr̄es suos sic hoīes. Un? Joā.
ix. d. dñs marie magd. Glade & dicad fra-
tres meos: Ascēdo rē. Secda ē rōne remis-
siōis. P̄ctm̄ em̄ hoīs remissibile est. Un?
cū pen? q̄reret a dño Bar. xvij. Si p̄cī
cauerit i me frater me? & c. R̄ndit ch̄s?
Nō dico tibi septies: sed v̄iq; septuagiesse
p̄ries. Qd̄ aut̄ ch̄s iussit Petri facere: h̄
m̄ro apl? ip̄e ch̄s facit. P̄ctm̄ aut̄ ange-
li est irremissibile. Tertia est ex p̄re bñficā

tionis. Habunt em homies sup angelos specialē quandā bifurcationē exteriorē in sensu exteriori vidēdo hūanitatē ebrū glorificatā r sup oēs angelos exaltatā. Jo. r In grediet r egrediet r pascua inueniet. Ebrū dr glo. In grediet vidēdo deitaret; et egrediet vidēdo hūanitatē ebrū r pascua. s. b. r. d. inueniet.

Secūdo debem⁹ specialē

hie reuerentiaz ad angelos ppter sui officij dignitatē. Ipi em sūt eterni regū nobilitatē sicut autē videm⁹ in militibus alicui⁹ regū spalis q dā eoz sp i aula regū cōmorant i pi regi assistētēs ad eoz honore. q dāz aut ciuitates r castra regni custodiūt. q dā fo inimicos regū expugnat. Ita hoz militū dei q dā in aula regia. i. in celo empyreo sp regi regū assistūt: r ad eoz honore cantica glie r leticie decantāt: dī. Sact⁹ scūs scūs rē. Apoē. vij. Alij custodiūt puñcias: ciuitates: r castra. Esa. lxiij. Sup muros tuos hierl'm pstituit custodes. Alij fo dei inimicos. i. demones expugnat. Apoē. xij. Factū ē plū magnū in celo. i. fm vna expositionē in ecclia militū. Michael r angeli ei⁹ pliabant cum dracone.

Tertio specialē habere de-

bem⁹ reuerētia ad angelos ppter eoz copiosam nūerositatem. Job. xv. Numqd ē numer⁹ militū eius; Tāta qppe est eoz multitudo fm Tho. q excedūt oēm nūez numeratū r nūerabilē r visibilē multitudinem. Uli Dion. in li. de celesti hierar. Excedentes nūez nroz materialituz co:poz. Dani. vij. Milia militū misrabāt ei; r decies centena milia assistebāt ei. Si itaqz festū vni⁹ scī reuerētē est celebrandū: qd dīcem⁹ de festo tot angelicis spiritibz dedicatō. sicut em festū facim⁹ oim angeloz. specialē tñ appropat festū istd bō Michaeli ppter triplicē rōnem. Primo ppter specialitatē appetitōis. qz vitz hac die brūs michael appuit i mōte gargano in apulia iura ciuitatē q dr spōtus anno dñi. ccc. ccc. vide histo. Secdo ppter specialitatē dedicatōis. qz hac die locū illū in mōte gargano a se dedicatū fuisse brūs michael reuelant. vide histo. Tertio ppter specialitatē attributōis: qz sibi speālē attri-

buunt aliq miferia: puta pncipal pporuz gubnario. Dicit em pnceps fuisse synagoge: r plagas egyptiacas itulisse: mare rubrū diuisisse: plūm istl' p desertū deducisse: et in terrā pmissōis itroduxisse. Ipe etiā a dño constitut⁹ ē pnceps ecclie: et i voce ei⁹ resurget mortui. et ipe in die iudicij erucem r alta passiois istignā an iudicēz portabit. Ipe sibi specialē attribuit victozial inimicoz pluratio. Est aut angeloz r plex pncipua victozia meozāda. Prima est h inimicos corpales. cuiusmodi ē illa de q bz. iij. Reg. xi. Venit angel⁹ dñi et percussit vna nocte cētū octogitā qmilia hoim d exercitu regū assyrioz. Videte qn te fortitudis sit āgel⁹. Hmōi et victozia quā b. archāgel⁹ michael spōtanis tribute ppter quā etiā spālē iustituz r solēntas pñs est victozia scī michael dicta. Habz em h festū triplex nōmē. Dī em appetitō: dedicatō: r victozia. P aliqd em tps ab inuento loco pdictio: neapolite adhuc gētilēs h pōganos r beneuētanos. i. militātibz a spōto distāt: ordiato exercitu bellare ceperūt. q de epi pñlio triduanas petierit indutias vt ieiunio vacarēt: r pñi sui michaelis auxiliū implorarent. Tertia nocte michael epō appens spēs de exauditas: vltimā pmititit: r qzta diei hora tubet hōstibz occurrēdū. Quibz occurrētibz mōs gargan⁹ imenso tremore cōcutit: fulgura crebra volāt: r caligo tenebrosa totū mōtū cacumen inuolunt: ita q. dc. viri de aduersarijs tā ex ferro hostiū q ex sagittis igneis infirent. Reliq fo vtute archāgelī copra idolatrie reliqūt errozes: r fidei collasū miserūt. Secda est victozia h inimicos spūales cuiusmodi est illa victozia quā michael obtinuit qñ lucifer cū suis seqabz d celo expulit. de q expōit vno mō illd Apoē. xij. Factū ē plū i celo: michael r angeli ei⁹ pliabant cū dracone rē. Sz qrun aliq vtz illd belū fuerit reale. Rndet frā. de maro. in. ij. di. vij. q sic. lz nō fuerit corpale Nā pter ea q pñer ad potētiā executiū expimur aliq genera belloz pñentiu ad opardes imaginatiue. Pñmū est inf appetitū sensitiuū r itellectiū. appetit⁹ em uti rēdūt ad opposita. Scdm ē inf itellectū r volūtate: sic qñ itellect⁹ iudicat aliqd ee faciendū et volūtas remitt. Tert⁹ est inter

Uer. De Angelis

voluntatem: et voluntate nonynus ad se
duoꝝ h̄ hominū. Quartum est inter in-
tellectū et intellectū ex h̄is op̄ionibꝫ p
rōnes oppositas. Bellū igit̄ angeloz bo-
noz et maloz actū est iuxta tria q̄ in natu-
ra sp̄iali reperiunt̄ q̄ sunt ratio: voluntas:
et facultas p̄ rōnem nēpe electi angeli et re-
probi h̄ia sentiebant p̄ voluntatē ad h̄ia
afficiēbant p̄ facultatē ad h̄ia nitebantur
Nā electi angeli sublimē sentiebāt de deo
et gr̄a eiꝫ et ad gr̄am et gl̄iam eiꝫ afficiebāt
et p̄ facultatē sibi data p̄ illis nitebant. An-
geli s̄o sup̄bientes p̄tēntes gr̄am et gl̄iaz
dei: sublimē sentiebant d̄ bonitate nature
sue et p̄ hoc ad p̄riā gl̄iam afficiebant et
toto n̄itu i h̄iū electis sp̄iritibꝫ ferebant.
Magnis ḡ affectionibꝫ electi et reprobi an-
geli in h̄ia ferebant: boni in creatorē: ma-
li i naturā p̄riā: boni in gr̄am: mali ḡ gra-
tiā: boni in dei amorē: mali in odium dei.
Hec Franc̄. Irē h̄idie obtinent angeli vi-
ctōriā h̄ demones ab eoz insidijs et tenta-
tionibꝫ nos liberātes. Un̄ Apoꝫ. x. d̄ q̄
angelꝫ demōnē ligauit et in abyssū misit.
Tertia ē victōria sp̄ialis quā archāgelꝫ
michael habitꝫ ē h̄ antich̄im. Tūc ei vt
d̄ Dan. xij. Michael p̄nceps magnꝫ p̄sur-
get et p̄ electis tanq̄ p̄tor: fortit̄ stabit h̄
antich̄im. Deinde antich̄is (vt d̄t Gloſa
Apo. xij. sup̄ illō Uicit̄ ymū de capitibꝫ eiꝫ
occisum et.) mortuū se finget et p̄ tridū la-
tens postea appebit d̄cēs se eē suscitatus.
Arceꝫ magica ferētibꝫ eū demōnibꝫ i ac-
ra ascēdet et vniuersi mirātes adorabunt eū
Tandē in montē oliueti ascēdens vt dicit̄
glo. sup̄ illō. ij. Thes. ij. quē d̄ns iesus inf̄-
ficiet sp̄i oris sui et d̄ stabit in papilionē
et solio suo in loco illo a q̄ d̄ns ascēdit: mi-
chael aduentēs ip̄m interficiet Et de h̄ fm
Bre. exponit illō Apo. xij. Factū ē plū et
Irē brō michael sp̄alit̄ et tribuit finalit̄
aiay discretio: malat̄ eijciendo et bonas sus-
cipiendo. vñ ip̄e d̄ h̄c officū p̄derādi
aias fm merita et demerita. vñ h̄z picturas
q̄ sunt libꝫ laicoꝝ michael i statera aias
ponderat. Dan. v. Appensus es i statera et
inuentꝫ es minꝫ h̄is. Sunt em̄ qdā aie ya-
cie bonis opibꝫ q̄s ponderās michael d̄t
Appensus es in statera et inuentꝫ es nihil
h̄is. Talibꝫ ḡ dicere p̄t̄ illō Apo. ij. Di-
seres et miserabil̄ paup̄ et cecꝫ et nudꝫ Et il-

lud Dan. xxij. Ligatus manibꝫ et pedibꝫ
eū in tenebras exte. et. Alie sunt semple-
ne q̄ h̄ aliq̄ bōa opa fecerint tū repide et ne-
gligent. Istis ḡ dicit̄. Appensus es in sta-
tera et inuentꝫ es minꝫ h̄is. Et illud Apo.
ij. Non inuenio opa tua plēta coram deo
meo. Alie s̄t aie plene q̄lis erat illa d̄ q̄ d̄t
Act. ix. Hec erat plena bonis opibꝫ. Istis
dicit̄. Appensus es in statera et inuentꝫ es sa-
tis h̄is. Habet ḡ michael sp̄ialit̄ officium
suscipiendi aias. vñ cantat. Archāgele mi-
chael p̄stitit te p̄ncipem sup̄ oēs aias susci-
piēdas. Non est tū intelligendū q̄ solꝫ ip̄e
suscipiat: s̄ qz alij angeli q̄ etiā suscipiūt et
portant sunt sibi subditi sic cardinales s̄m
mo pontifici. ḡ cantat ecclia. Michael p̄-
positꝫ paradisi quē honorificānt angeloz
ciues. Et dicit̄ itaqz p̄z q̄r uer̄ enē cele-
brādū sic festū āgeloz p̄p̄ triplicē rōnē: et q̄
re specialit̄ d̄dicat̄ h̄ festū brō michaeli.

Secundo celebrandū est festū ange-
lorum gaudent̄ cū sp̄iali p̄solatōe
Et hoc p̄pter triplicem rōnem.

Prima ē rō recompensatiōis

Secunda est rō p̄formationis

Tertia est rō acceptationis

Prima est rō recompensatiōis

vt vicijs eis vicē rependamꝫ. Nā ip̄i
gaudent̄ d̄ bono n̄o: et nos gaudere de
bemꝫ de ip̄is. Hec. Gaudent angeli in cō-
uersione peccōris salutē hoim̄ sitientes. La-
chryme ei penitentū ē ymū eoz. et Lu. xv
Gaudium ē angelis dei sup̄ yno peccōre pe-
nitentiā agente. Ad qd̄ intelligendū: no ē
tandum fm Bonauen. in. ij. q̄ in angelis
nullo mō accrescit gaudiū de bono increa-
to in quo consistit p̄m̄iū essentialē: quia qn-
tum ad illud sunt perfecte beati. Sed gau-
dium de bono creato siue proprio siue alie-
no in quo consistit p̄m̄iū accidentale acq̄
crescere potest non solum extensiuē de plu-
ribus gaudendo fm q̄ plures saluantur.
sed etiam intensiuē et ratione boni prop̄ij
et ratione boni coniuncti quā ministrando
alijs bona opera faciunt in quibus p̄m̄i-
um accidentale merentur: et quia etiā cō-
ciues suos ad beatitudinem perduciunt su-
p̄ q̄bꝫ gratulant̄. Hec Boni. Amb. Unus
q̄libꝫ p̄uersionē suā gr̄atā credat eē deo: et
cetibꝫ angeloz quoz affectare patrocinijs

et vereri de offensa. hec ille. **Q**uod vigilan-
ter atq; sollicitè debent miseri peccatores de
peccatis pniaz agere q's expectat oēs ā gelict
chori: q's iustat ā geli ad paradisi dicitas. ve-
nire iquirit o peccatores/venite ad possidēdū
ciuitatē oim bonoz vbertate refertissimā.
venite p scām pniaz ad magnā cenā dei.
Quid qrit' male opando cū pncipe tene-
bray: Quale pmiū de peccatis expectare po-
test: Stipēdia (in q' apl's) peccati/ mo'is est.
Rom. vi. Nā q' sit vob grata societas vt
simul p'gremur i felicissimo regno dei.

Secūda ē rō cōformatōis
vt vicz nos eis cōformē gaudio. s. cū eis.
Gaudēt vtiq; angeli gaudio plōs r' ierti/
mabili in reg' dei. et nos ip' p' gaudere de-
bem' / festū eoz celebrātes / r' sub honore
oim ā geloz i dño gaudētes q' sic mirabilr
bonitatē suā māifestat i angel' r' p āgelos
Her. Reuera illd vep' r' solū gaudiū ē qd
nō de creatura sed de creatore p'cipit

Tertia ē rō acceptatiōis:
vt vicz eis gratiā r' acceptū obsequiū faci-
am'. Nā q' dicit. i. Coz. ix. hilarē datorem
diligat de'. Et p' p'ns etiā angeli. Adcirco
gaudēt celebrare dēm' eoz solēnitatē.

Quarta celebratiō est festū āgeloz
feruētē. s. cū sc'i desiderij affectōe
Et h' p'cipue cū affectiōe triplici.
Primo cū affectiōe grāz actionis.
Secdo cū affectiōe deuote inuocatōis
Tertio cū affectiōe final' associatiōis

Primo cū affectōe gratia
ruatiōis: vt. s. eis grās agam' p' ipen-
sū bñficijs. Ipi em' sūt custo des nri. Hiero.
Si custodia angeloz n' esset: insult' mali-
gnoz spiritūū quis ferre posset: Hec ille.
In sicut aliq' vir' sc'is mōstratū est: fre-
quē circa nos volitāt demōes sic misce. et
Haymo dicit. Ut p'hi dixerunt r' doctores
nri opinant' aer iste ita plen' est demōibz
r' malignis spiritibz sic radi' sol' minur' sūt
mis pulueriscul'. hec ille. Videte itaq; qn-
tū bonis angel' teneamur p' sua custodia q'
ita nob est necessaria. Seruiunt itaq; nob
angel' p'cipue tripl'. **Primo a malis de-**
fendēdo. vñ Tob. viij. Raphael diabolu
religauit i deserto supioris egypti. Hmōi
em' religatio nihil aliud est q' p'ntis ei' re-

frenatio: ne faciat qd veller exercēdo mali-
ciā suā. **Secdo bonū suggerēdo.** Unde
Raphael dicit Tobie et filio ei' Tob. xij.
Bñdicite deū cel' r' corā oibz viuētibz cō-
fitemi ei r'. **Tertio vota nra p'oco offe-**
rēdo. In ibidē dicit Raphael Tobie. Quā
orabas cū lachrymis r' sepeliebas r'. ego
obtul' orōnem tuā dño. Her. Ecce frēs
mei solliciti sunt spūs angelici salut' no-
strā pcurare: q' nos a malis defendūt. bo-
na suggerūt: nos r' deū mediū discunt: vo-
ta nostra ei offerētēs r' gratiam repoi-
tantes. Hec ille.

Secundo celebrare debe-
mus festū angeloz cū affectōe deuote in-
uocatōis: vt sic ad subueniendū nob ma-
gis vac mag' eos puocemus. Ps. Leuaui
oculos meos in mon. vnde veniat auxiliū
mibi. Vñ in orōne petim' de' q' miro or-
dine angeloz miseria homin' dispensas:
cōcede p'piti': vt q' tibi mis'ratibz i celo
semp' assistit: ab his in terra vita nostra
muniatur.

Tertio cū affectiōe final'
associatiōis: desiderātes. scādē cū eis asso-
ciari in celesti gl'ia. Sicut em' hoies admittit
iust' ad eq'litatē ā geloz. Mat. xxij. Erūt
lic' angeli dei i celo. Her. Quid p' dicit fest'
stis interesse homin' si deesse ptingat festis
angeloz: Sic q' studeam' festū angeloz
reuerētē: gaudētē: r' feruētē celebrare
r' cū ipis angel' dñm bñdicere r' laudare:
q'ntin' ad eoz societatē tandē ptingere me-
reamur penniter deū laudaturi Amen.

De ipis Angelis alius Sermo.

Angeli eorum
Asp' videt facie p'ntis q' in celis est
Mat. xvij. Specialē vtiq; re-
uerētā atq; deuotiōnē debem' h'ie ad an-
gelos sc'os. Nā p' eos reuelata sunt nob
nre salut' mysteria: vt patz Dan. ix. x. xj.
xij. Itē Luc. j. reuelata est incarnatio filij
dei marie p' gab:iele arch'āgelū. Reuelata
est etiā saluatio nra natiuitas pastozibz per
angelū Lu. ij. Et ch'ri resurrectio p' ange-
los reuelata est. Joā. xx. Et p' et' auctōri-
tate reuelat' ē etiā ei' aduēt' ad iudiciū per
angelos Act. j. Cor' p'erca lib' Apocal'.